

XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN CỦA PHÁP LUẬT HÌNH SỰ VỀ NHÓM TỘI XÂM PHẠM TRẬT TỰ QUẢN LÝ KINH TẾ

TS. Đinh Thế Hưng
Trường Đại học Mở Hà Nội
Tác giả liên hệ: hungdt@isl.gov.vn

Ngày nhận: 05/12/2023
Ngày nhận bản sửa: 13/12/2023
Ngày duyệt đăng: 21/12/2023

Tóm tắt

Các tội xâm phạm trật tự quản lý kinh tế luôn gắn với sự phát triển của các hoạt động kinh tế diễn ra trên thực tế, chính sách kinh tế nói chung và các quy định về quản lý kinh tế của nhà nước trong mỗi thời kỳ. Trên cơ sở phân tích đặc điểm của các tội phạm xâm phạm trật tự quản lý kinh tế trong pháp luật hình sự hiện nay, bài viết dự đoán xu hướng phát triển của các quy định về các tội phạm xâm phạm trật tự quản lý kinh tế ở Việt Nam trong thời gian tới, đề xuất các kiến nghị hoàn thiện pháp luật hình sự về các tội phạm này.
Từ khóa: Thể chế kinh tế, tội phạm, hình phạt, trật tự quản lý kinh tế.

Development Trends of Criminal Law on Criminal Group Infringement of Economic Management Order

Dr. Dinh The Hung
Hanoi Open University
Corresponding Author: hungdt@isl.gov.vn

Abstract

Economic offences are always associated with the development of economic activities taking place in reality, as well as general economic policies and regulations on economic management of the state in each period. Based on the analysis of the characteristics of economic offences in current Vietnamese criminal law, the thesis predicts the development trend of regulations on economic offences in Vietnam in the upcoming time and propose recommendations to improve criminal law on these crimes.

Keywords: Economic institutions, crimes, punishments, economic offences.

Xu hướng phát triển của pháp luật hình sự về nhóm tội xâm phạm trật tự quản lý kinh tế là định hướng vận động của pháp luật hình sự nhằm đạt được mục đích bảo vệ trật tự quản lý kinh tế (TTQLKT), phòng ngừa tội phạm xâm phạm TTQLKT ở nước ta trong thời gian

tới. Nghiên cứu lịch sử phát triển các tội phạm xâm phạm TTQLKT ở Việt Nam từ 1945 đến nay có thể rút ra kết luận đầu tiên: Xu hướng phát triển của các tội phạm xâm phạm TTQLKT phụ thuộc chặt chẽ vào các quan hệ kinh tế đang diễn ra trong đời sống xã hội được điều chỉnh

bởi hệ thống pháp luật (thể chế) kinh tế trong mỗi thời kỳ. Xu hướng đó còn bị chi phối bởi sự phát triển của nhận thức về nhà nước pháp luật nói chung, pháp luật hình sự nói riêng trước sự thay đổi của tình hình chính trị - kinh tế - xã hội, hội nhập quốc tế của đất nước cũng như yêu cầu phòng ngừa tội phạm bằng luật hình sự trong tình hình mới và đặc biệt là gắn với quá trình đổi mới thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa (XHCHN) ở Việt Nam. Từ việc nhận định xu hướng đó, sẽ đặt ra nhiệm vụ cho việc nghiên cứu, giảng dạy và áp dụng pháp luật hình sự trong thực tiễn. Chúng tôi đồng ý với quan điểm: *Ngành luật hình sự vẫn phải luôn luôn có sự thay đổi kịp thời, đáp ứng yêu cầu chống và phòng ngừa tội phạm trước sự vận động song hành của tội phạm với sự phát triển kinh tế - xã hội trong tiến trình phát triển và hội nhập quốc tế [1].*

1. Đặc điểm của các tội xâm phạm TTQLKT trong pháp luật hình sự hiện hành

Đặc điểm quan trọng nhất của nhóm tội xâm phạm TTQLKT là khách thể của chúng. Khách thể của các tội xâm phạm TTQLKT là trật tự quản lý kinh tế.

Trong không gian xã hội, các hoạt động kinh tế diễn ra đa dạng, phức tạp và sôi động. Nhà nước với tư cách người đảm bảo trật tự xã hội luôn sắp xếp các hoạt động kinh tế đó vào một trật tự nhất định bằng thiết lập và thừa nhận các quy tắc, trong đó, có pháp luật tạo ra trạng thái trật tự ổn định cho các hoạt động kinh tế hay còn gọi là thể chế kinh tế. Như vậy, thể chế kinh tế là trạng thái, trật tự được thiết lập bởi các quy tắc, mà trong đó, các hoạt động kinh tế vận hành. Không phải là tất cả nhưng luật pháp, bao gồm luật hình sự, đóng

vai trò quan trọng trong việc thiết lập nên trạng thái, trật tự đó. Nếu sự điều chỉnh quá chặt chẽ và rộng sẽ làm nản lòng các nhà đầu tư, nhà quản lý và ảnh hưởng đến sự thông thoáng của thể chế kinh tế, tạo sự bất an trong hoạt động kinh tế. Ngược lại, mức độ điều chỉnh lỏng lẻo tạo điều kiện cho các hành vi vi phạm pháp luật làm rối loạn thể chế kinh tế, gây thiệt cho nền kinh tế, cho quyền lợi của người dân.

Luật hình sự tác động đến thể chế kinh tế chẳng qua là một biểu hiện can thiệp của nhà nước vào thị trường, nói rộng hơn là nhà nước nằm ở đâu trong thể chế kinh tế thị trường, cái mà lâu nay người ta vẫn tranh luận. Xét cho cùng, đây là vấn đề của luật công và luật tư trong thể chế kinh tế. Chính vì vậy, ở phương diện này, có thể nói, các tội xâm phạm TTQLKT là hành vi nguy hiểm cho xã hội, có lỗi xâm phạm đến thể chế kinh tế.

Đặc trưng về hành vi của các tội trong nhóm các xâm phạm trật tự quản lý kinh tế chính là hành vi làm trái các quy định về QLKT trong các lĩnh vực khác nhau, như xuất nhập khẩu (tội buôn lậu), quản lý, sử dụng các nguồn tài nguyên đặc biệt (tội vi phạm quy định về quản lý đất đai, rừng, tài nguyên), các tội trong lĩnh vực kinh tế đặc biệt như ngân hàng, bảo hiểm, chứng khoán (tội vi phạm quy định về cho vay của các tổ chức tín dụng)...

Đặc trưng về chủ thể: Các tội xâm phạm TTQLKT có 2 nhóm chủ thể. Các tội có chủ thể thường và các tội có chủ thể đặc biệt là những người có thẩm quyền trong việc QLKT theo quy định của pháp luật.

Đặc trưng tiếp theo, khi mô tả dấu hiệu cấu thành tội phạm của nhiều tội

trong nhóm tội xâm phạm TTQLKT, nhà làm luật sử dụng phương pháp viện dẫn. Đa số các tội đều thiết kế dưới dạng “*làm trái các quy định*”. Quản lý các hoạt động kinh tế có phạm vi, nội dung rất rộng và nó được quy định ở nhiều văn bản quy phạm pháp luật khác nhau thuộc các ngành luật khác nhau như kinh tế, thương mại, hành chính, tài chính ngân hàng. Chính vì vậy, để xác định các dấu hiệu của các tội xâm phạm TTQLKT phải viện dẫn đến các quy định của các văn bản quy phạm pháp luật khác.

Đặc trưng thứ ba, trong cấu thành của các tội xâm phạm TTQLKT thường có cấu thành vật chất. Tuyệt đại đa số các tội đều có dấu hiệu gây hậu quả nghiêm trọng hoặc rất nghiêm trọng. Hậu quả ở đây là những thiệt hại về thể chất, tinh thần và vật chất do các hành vi vi phạm các quy định về QLKT gây ra.

2. Xu hướng phát triển của pháp luật hình sự

Xu hướng phát triển của luật hình sự trong thời gian tới bị tác động bởi các điều kiện chính trị, kinh tế, xã hội và hội nhập quốc tế.

Trước hết, Luật Hình sự nói chung và các tội xâm phạm TTQLKT bị tác động bởi tiến trình xây dựng nhà nước pháp quyền ở mỗi nước. Một trong những biểu hiện của nhà nước pháp quyền chính là sự tôn trọng và bảo vệ quyền con người. Điều đó đặt ra cho pháp luật hình sự về các tội xâm phạm TTQLKT phải bảo vệ các quyền kinh tế của công dân đã được Hiến định và bảo đảm trên thực tế như quyền tự do kinh doanh trong những ngành nghề mà pháp luật không cấm, quyền sở hữu tư nhân; quyền bình đẳng, hợp tác và cạnh tranh theo pháp luật giữa các chủ thể thành phần kinh tế; phát triển bền vững các

ngành kinh tế, góp phần xây dựng đất nước. Tài sản hợp pháp của cá nhân, tổ chức đầu tư, sản xuất, kinh doanh được pháp luật bảo hộ và không bị quốc hữu hóa. Chỉ trong trường hợp thật cần thiết vì lý do quốc phòng, an ninh hoặc vì lợi ích quốc gia, tình trạng khẩn cấp, phòng, chống thiên tai, Nhà nước trưng mua hoặc trưng dụng có bồi thường tài sản của tổ chức, cá nhân theo giá thị trường. Pháp luật hình sự về nhóm tội xâm phạm bảo vệ các quyền này ở khía cạnh mang tính đặc trưng của luật hình sự là: minh định các hành vi bị pháp luật hình sự cấm và các chế tài đối với hành vi đó.

Thứ hai, xu thế phát triển của luật hình sự về các tội xâm phạm TTQLKT gắn với quá trình xây dựng và hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường, định hướng XHCN ở nước ta trong thời gian tới. Phát triển nền kinh tế hàng hóa dựa trên sự đa dạng các hình thức sở hữu và các thành phần kinh tế, trong đó, sở hữu công hữu xã hội chủ nghĩa giữ vai trò nền tảng, kinh tế nhà nước giữ vai trò chủ đạo và cùng với kinh tế tập thể ngày càng trở thành nền tảng của nền kinh tế. Các thành phần kinh tế cùng tồn tại và phát triển, cạnh tranh và hợp tác với nhau. Hình thành đồng bộ và vận hành thông suốt, có hiệu quả hệ thống các thị trường trong quá trình chủ động hội nhập kinh tế quốc tế; phân phối theo lao động và hiệu quả sản xuất kinh doanh là chính, đồng thời, áp dụng các hình thức phân phối khác; coi trọng hiệu quả kinh tế, đồng thời, đảm bảo tiến bộ và công bằng xã hội trong phân phối và phân phối lại; có một hệ thống bảo hiểm và an sinh xã hội theo hướng từng bước thực hiện chế độ bảo hiểm cho mọi người lao động, mọi tầng lớp nhân dân, quan tâm hỗ trợ những người nghèo và

yếu thế, những đối tượng được hưởng chính sách xã hội; chính phủ điều hành kinh tế vĩ mô trên cơ sở tôn trọng sự tác động khách quan của thị trường và cơ chế thị trường, tạo các điều kiện thuận lợi cho các chủ thể kinh tế hoạt động; có hệ thống pháp luật thích ứng và thúc đẩy sự vận hành có hiệu quả thể chế kinh tế thị trường, mở cửa, hội nhập kinh tế quốc tế.

Thứ ba, pháp luật hình sự về các tội phạm xâm phạm TTQLKT gắn với quá trình hội nhập quốc tế của Việt Nam về kinh tế. Nội dung của hội nhập kinh tế quốc tế là giảm thiểu, rồi đi tới bãi bỏ các quy định hành chính phi quan thuế; giảm thiểu và đi tới xóa bỏ hàng rào quan thuế; mở cửa thị trường với mức độ và lộ trình khác nhau; hình thành sân chơi bình đẳng cho mọi loại hình doanh nghiệp; xóa bỏ bao cấp đối với hoạt động kinh doanh có liên quan tới thị trường bên ngoài; áp dụng những quy định chung về mua sắm chính phủ, hải quan, bảo vệ tài sản trí tuệ, vệ sinh an toàn thực phẩm, các tiêu chuẩn về môi trường sinh thái, lao động, các quy định về tự vệ, chống bán phá giá...

Thứ tư, pháp luật hình sự về các tội xâm phạm TTQLKT bị tác động bởi sự phát triển của cuộc Cách mạng công nghệ 4.0. Cách mạng công nghiệp lần thứ tư với khuynh hướng phát triển như hiện nay đã bắt đầu và sẽ thúc đẩy sự cải cách tất cả các ngành luật, trong đó, có luật hình sự như: tội phạm công nghệ cao, bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng, thương mại điện tử, tài sản ảo, an sinh xã hội, nghề nghiệp. Pháp luật Việt Nam sẽ phải cải cách để hướng tới hai mục tiêu: thúc đẩy kinh tế, xã hội nhanh chóng tiếp cận Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và mục tiêu cho các hệ quả mà cuộc cách mạng mang lại.

Từ các yếu tố tác động nói trên, đặt ra cho pháp luật hình sự về các tội xâm phạm TTQLKT những nhiệm vụ sau:

Thứ nhất, vấn đề cơ bản của luật hình sự vẫn tiếp tục được đặt ra và cần giải quyết, đó là, tội phạm hóa và phi tội phạm hóa đối với nhóm tội phạm xâm phạm TTQLKT. Bởi lẽ, cùng với yêu cầu bảo vệ quyền con người trong lĩnh vực kinh tế, sự cải cách thể chế kinh tế cũng như quá trình hội nhập quốc tế chắc chắn phải đánh giá lại tính chất mức độ nguy hiểm cho xã hội của một số hành vi mà hiện nay bị coi là tội phạm. Thể chế kinh tế nói chung hay trật tự quản lý kinh tế nói riêng luôn biến động cùng với sự linh động của thị trường. Chính vì vậy, Bộ luật hình sự (BLHS) chỉ nên chọn những quan hệ có tính ổn định cao để điều chỉnh, thể chế kinh tế thị trường cần thông thoáng và sự thỏa thuận được ưa thích hơn là sự can thiệp của công quyền, nhưng hình luật mang tính quyền lực nhà nước với sự trừng trị là thuộc tính. Chính vì vậy, cần ưu tiên bảo vệ các chủ thể phi nhà nước khi chúng bị xâm hại bằng việc tôn trọng thỏa thuận và đền bù hơn là hình phạt. Luật hình sự chỉ bảo vệ khi có hành vi xâm phạm lợi ích và trật tự công hoặc dành cho người trong bộ máy công quyền gây ra. So với những hành vi trái xã hội khác đang tồn tại trong giai đoạn hiện nay thì những hành vi bị tội phạm hóa nhất thiết phải là những hành vi tương đối phổ biến, điển hình hơn và hay lặp đi lặp lại nhiều hơn, còn ngược lại, nếu phi tội phạm hóa chúng thì hành vi đó phải là những hành vi ít phổ biến hơn, không điển hình và ít lặp đi lặp lại. Thực tế cho thấy trong hoạt động kinh tế, có không ít hành vi tại thời điểm xem xét có thể là tiêu cực, cho là “có ý làm trái”

nhưng xét về lâu dài, lại có ý nghĩa tích cực. Những loại hành vi này cần được phi hình sự hóa và nhất thiết không áp dụng những hình phạt tử hình, chung thân, hạn chế tối đa tù có thời hạn, một mặt, thể hiện tính chất nhân đạo, hướng thiện của pháp luật hình sự Việt Nam, mặt khác, loại trừ khả năng oan, sai, nhất là, trong điều kiện chúng ta chưa có đủ kiến thức, phương tiện, công nghệ để kiểm chứng [2].

Do sự thay đổi của các yếu tố khách quan (về kinh tế, xã hội, chính trị, văn hóa hoặc pháp luật...) nên so với những hành vi trái xã hội khác đang tồn tại trong giai đoạn hiện nay thì những hành vi bị tội phạm hóa phải là những hành vi mà mức độ bị lên án về mặt đạo đức lớn hơn cả và bị phản ứng của dư luận xã hội gay gắt hơn cả; còn ngược lại, nếu phi tội phạm hóa chúng thì hành vi đó phải là những hành vi mà mức độ bị lên án về mặt đạo đức không lớn và bị sự phản ứng của dư luận xã hội không còn gay gắt nữa [3]. Chính vì vậy, trong nhóm tội xâm phạm TTQLKT, còn 2 tội, theo chúng tôi, trong thời gian tới, cần xem xét phi tội phạm hóa. Đó là tội “đầu cơ” và tội “cho vay nặng lãi”.

Theo giải thích chính thức hiện nay, lợi dụng tình hình khan hiếm hoặc tạo ra sự khan hiếm giả tạo trong tình hình thiên tai, dịch bệnh, chiến tranh hoặc tình hình khó khăn về kinh tế mua vét hàng hóa thuộc danh mục mặt hàng bình ổn giá hoặc thuộc danh mục hàng hóa được Nhà nước định giá với số lượng hàng hoá lớn hoặc thu lợi bất chính lớn, việc mua gom hàng hóa, sau đó, bán ra thu lời, theo chúng tôi, là bản năng của người kinh doanh. Hành vi này cũng xâm phạm trật tự kinh tế, song, nếu Nhà nước làm tốt công tác điều tiết hàng hoá,

sử dụng các quỹ dự trữ quốc gia mỗi khi có thiên tai, dịch bệnh... thì hành vi đầu cơ không có cơ sở để tồn tại. Nói cách khác, đối với hành vi này, không nhất thiết phải điều chỉnh bằng pháp luật hình sự. Bên cạnh đó, dự thảo cụ thể hoá bằng cách *dựa danh mục hàng bình ổn giá hoặc danh mục hàng hóa Nhà nước định giá*, theo chúng tôi, là không phù hợp, bởi lẽ, hàng bình ổn giá, hàng Nhà nước định giá sẽ không có cơ sở để tồn tại trong tương lai khi chúng ta hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường. Bên cạnh đó, thực tế áp dụng pháp luật cho thấy rất ít xử lý tội này. Theo lý thuyết về tội phạm hoá và tội phạm học thì những hành vi bị tội phạm hóa nhất thiết phải là những hành vi tương đối phổ biến, điển hình hơn và hay lặp đi lặp lại nhiều hơn, còn ngược lại, nếu phi tội phạm hóa chúng thì hành vi đó phải là những hành vi ít phổ biến hơn, không điển hình và ít lặp đi lặp lại. Chính vì vậy, chúng tôi đề xuất bỏ tội đầu cơ ra khỏi BLHS.

BLHS hiện hành quy định hành vi của tội cho vay nặng lãi: Người nào cho vay với mức lãi suất cao hơn mức lãi suất cao nhất mà pháp luật quy định từ mười lần trở lên có tính chất chuyên bóc lột, thì phạt tiền từ một lần đến mười lần số tiền lãi hoặc phạt cải tạo không giam giữ đến một năm. Chúng tôi cho rằng, mục đích của nhà làm luật quy định tội cho vay nặng lãi trong BLHS nhằm trừng trị hành vi cho vay nặng lãi kiểu “tín dụng đen”. Tuy nhiên, cần hiểu cụ thể hơn về “tín dụng đen” như là một hiện tượng xã hội tồn tại trong bất cứ xã hội nào, đồng thời, ở góc độ nào đó, nó cũng đáp ứng nhu cầu cấp bách về vốn của người dân. Mặt khác, đối với hành vi cho vay nặng lãi, hoàn toàn có thể triệt

tiêu bằng giải pháp phi hình sự khác, ví dụ như, tạo điều kiện thông thoáng trong việc tiếp cận vốn ngân hàng về thủ tục, điều kiện, cũng như thời gian thì hành vi này không có cơ sở để tồn tại. Bên cạnh đó, chúng ta đã có cơ chế khởi kiện trong dân sự đối với giao dịch cho vay, trong đó, Tòa án sẽ tuyên bố vô hiệu các giao dịch vi phạm về lãi suất thì không nhất thiết phải xử lý hành vi này bằng biện pháp hình sự.

Thứ hai, vấn đề trách nhiệm hình sự đối với các tội phạm xâm phạm TTQLKT cũng là xu hướng cần tiếp tục nghiên cứu, trên cơ sở đó, sửa đổi, bổ sung BLHS. Việc quy định và áp dụng trách nhiệm hình sự đối với các tội phạm xâm phạm TTQLKT luôn bám sát mục đích của luật hình sự là giáo dục, phòng ngừa, đồng thời, luôn dựa vào đặc điểm, trong đó, có đặc điểm khách thể (TTQLKT) mà luật hình sự bảo vệ, đó chính là việc áp dụng trách nhiệm hình sự đối với các tội phạm xâm phạm TTQLKT phải đảm bảo cho thể chế kinh tế thị trường vận hành lành mạnh. Theo đó, cá nhân vi phạm luật hình sự sẽ bị xử lý, nhưng doanh nghiệp vẫn tồn tại và phát triển. Thể chế cần thông thoáng và sự thỏa thuận luật chơi được ưa thích hơn là sự can thiệp của công quyền, nhưng hình luật mang tính quyền lực nhà nước với sự trừng trị là thuộc tính. Chính vì vậy, cần ưu tiên bảo vệ các chủ thể phi nhà nước khi chúng bị xâm hại bằng sự thỏa thuận và đền bù, hơn là hình phạt. Hình luật chỉ ra tay bảo vệ khi có hành vi xâm phạm lợi ích và trật tự công hoặc dành cho người trong bộ máy công quyền gây ra.

Trong thời gian tới, xu hướng của luật hình sự liên quan đến nhóm tội phạm TTQLKT cần đa dạng hơn nữa

các loại hình phạt chính và hình phạt bổ sung trong hệ thống hình phạt của luật hình sự Việt Nam. Chúng tôi cho rằng hệ thống hình phạt của luật hình sự Việt Nam hiện nay với 7 loại chính, 7 loại bổ sung là hẹp và cứng nhắc. Nó gây khó khăn cho việc cá thể hóa trách nhiệm hình sự và hình phạt đối với các tội phạm khá đa dạng và phức tạp trong luật hình sự, đặc biệt là đối với các tội phạm xâm phạm TTQLKT. Các tội trong BLHS với tính chất mức độ nguy hiểm không giống nhau, để đạt mục đích phòng ngừa, giáo dục, trên thực tế, với các nhóm tội là khác nhau, mà hệ thống hình phạt cứng nhắc như vậy, sẽ không đảm bảo mục đích của hình phạt.

Thứ ba, xu hướng của luật hình sự về các tội xâm phạm TTQLKT đòi hỏi tiếp tục nghiên cứu hướng mở rộng nguồn của pháp luật hình sự. Điều này đặc biệt có ý nghĩa đối với các tội xâm phạm TTQLKT, bởi khách thể mà nó bảo vệ là TTQLKT với phạm vi rất rộng và khá phức tạp, luôn biến đổi, mà tính khái quát và ổn định của BLHS không thể quy định đầy đủ và theo kịp để điều chỉnh. Chúng tôi đồng ý với quan điểm: *Nguồn của pháp luật hình sự có "hạt nhân" là BLHS và xung quanh "hạt nhân" này là hệ thống các luật thuộc tất cả các lĩnh vực mà ở đó có thể phát sinh các hành vi nguy hiểm cho xã hội ở mức độ có thể bị coi là tội phạm* [1].

Trong thời gian tới, cần tiếp tục nghiên cứu quy định tội phạm và hình phạt trong các văn bản luật chuyên ngành khác ngoài BLHS (như các luật chuyên ngành về kinh tế, thương mại, tài chính, đầu tư, khoa học, công nghệ...) giúp chúng ta cập nhật kịp thời những dạng hành vi phạm tội mới phát sinh để có những chế tài xử lý, đồng thời,

có điều kiện để quy định cụ thể, chi tiết các hành vi phạm tội trong từng lĩnh vực chuyên ngành, đặc biệt là những hành vi trong lĩnh vực tài chính, ngân hàng, công nghệ thông tin, quản lý kinh tế... mà không phải sửa đổi BLHS. Điều này cũng phù hợp với xu hướng của pháp luật Việt Nam trong thời gian tới là: *Đề cao vai trò, ý nghĩa của các văn bản cá biệt trong cơ chế điều chỉnh pháp luật ở Việt Nam hiện nay* [4].

Bên cạnh việc mở rộng nguồn luật hình sự ở phạm vi luật thành văn, phát triển án lệ trong lĩnh vực hình sự cũng là xu hướng trong thời gian tới của luật hình sự Việt Nam nói chung, đặc biệt là đối với các tội xâm phạm TTQLKT.

Cũng như đối với nhiều lĩnh vực khác, việc đổi mới chính sách hình sự thể hiện trong Bộ luật hình sự phải bảo đảm tính đồng bộ với các lĩnh vực khác,

các đạo luật khác trong hệ thống pháp luật. Những đổi mới trong chế định tội phạm kinh tế phải bảo đảm nhất quán với các chế định khác của Bộ Luật hình sự, cũng như những quy định khác có liên quan trong các ngành luật, đạo luật hiện hành. Đặc biệt vấn đề bảo đảm sự nhất quán với các chính sách kinh tế được ghi nhận trong các văn kiện của Đảng và trong các đạo luật, Nghị quyết của Quốc hội đã ban hành để vấn đề áp dụng phương pháp viện dẫn các hành vi được quy định trong các đạo luật, các văn bản pháp quy thuộc lĩnh vực kinh tế chuyên ngành. Xu hướng này nhằm tạo ra sự năng động trong hoạt động lập pháp, không buộc phải tạo ra những bộ luật đồ sộ mà vẫn có khả năng hình sự hóa, tội phạm hóa, phi hình sự hóa, phi tội phạm hoá những hành vi, quan hệ cụ thể trong lĩnh vực kinh tế.

Tài liệu tham khảo

[1]. Nguyễn Ngọc Hòa (2011). “Nguồn của luật hình sự - Những vấn đề đặt ra cho pháp luật hình sự Việt Nam”. *Tạp chí Luật học*, số 7/2011, tr. 24.

[2]. Hồ Trọng Ngũ (2004). “Một số vấn đề về hình sự hóa, phi hình sự hóa các hành vi vi phạm pháp luật trên lĩnh vực kinh tế trong chính sách hình sự hiện nay”. *Tạp chí Công an nhân dân*, số 6/2003, tr. 46.

[3]. Đào Trí Úc (1998). *Mô hình lý luận về Bộ luật hình sự Việt Nam, phần chung*. NXB Khoa học xã hội, 1998, tr. 12.

[4]. Võ Khánh Vinh (2017). “Toàn cầu hóa và xu hướng phát triển của pháp luật”. *Tạp chí Nhà nước và Pháp luật*, số 7/2017, tr. 36.